

Advokat som varit offentlig försvarare har under huvudförhandling lagt fram omfattande sidomaterial vilket ledde till att förhandlingen fick ställas in. Prövning av om advokaten genom detta agerande har åsidosatt god advokatsed.

Ärende upptaget av advokatsamfundets styrelse.

Disciplinnämndens beslut

Disciplinnämnden gör ett uttalande. Utöver uttalandet föranleder anmälan ingen åtgärd.

Bakgrund

Advokatsamfundet har mottagit en dom från X tingsrätt. I det aktuella målet var A försvarare. I domen anger tingsrätten att A under processen agerat på ett sätt som väckte frågan om försvarets skicklighet. Tingsrätten ansåg vidare att det fanns fog för de anmärkningar som åklagaren fört fram om merkostnader och nedlagd arbetstid som blivit utan nytta. Vid huvudförhandlingstillfället i juni 2023 la försvaret fram nytt skriftligt material som var mycket omfattande (652 sidor skriftlig konversation). Det skedde på ett plötsligt sätt under pågående motförhör med målsäganden. Den nya bevisningen, som för övrigt inte var föranledd av några nya uppgifter från målsäganden, hade alltså inte åberopats tidigare. Bevisningen ingick inte heller i förundersökningsprotokollet utan hade hämtats från sidomaterialet i förundersökningen. Varken motparterna eller rätten hade alltså tillgång till materialet. Bevisföringen hade ett uppenbart överrumplande syfte, vilket försvaret också

bekräftade inför rätten. Försvaret hade inte heller någon avsikt att gå igenom bevisningen i behörig ordning utan fick uppmanas av rätten att göra det.

Sedan försvaret hade inlett en förevisning av det omfattade materialet, till synes utan struktur eller möjlighet för rätten och övriga aktörer att tillgodogöra sig materialet, fick huvudförhandlingen ställas in och försvaret föreläggas att inkomma med en bevisuppgift och förbereda en kompletterande sakframställan.

En advokat som uppträder i allmän domstol förväntas vara insatt i grundläggande processregler, såsom att förhandlingen ska vara muntlig och att det hör till god och vedertagen processordning att en parts skriftliga bevisning ges in till domstolen och läggs fram, i första hand i samband med att parten utvecklar sin talan (jfr 45 kap. 10 § och 46 kap. 5 och 6 §§ rättegångsbalken). En advokat förväntas också kunna redogöra för partens bevisning på ett någorlunda begripligt sätt. Dessa förväntningar har försvaret inte levt upp till i detta fall, vilket bl.a. lett till inställd förhandling, onödiga kostnader och men för samtliga parter och aktörer.

Det kan vidare ifrågasättas om det var förenligt med den tilltalades intresse att inte lyfta det framtagna materialet tidigare än vad som skedde. Materialet hade onekligen betydelse för åklagarens syn på sitt åtal och för frihetsberövandet av den tilltalade. Det sagda gäller oavsett vad polis och åklagare borde ha tagit in i förundersökningsprotokollet.

Därutöver anser rätten att försvaret även har brustit i den juridiska stringensen, vilket delvis tyngt processen. Försvaret har t ex haft omotiverat svårt att föra den tilltalades talan på ett adekvat sätt i skadeståndsdelen. Försvaret har också återkommande och på ett ovidkommande sätt uppehållit sig vid omständigheten att den tilltalade var frihetsberövad för brottsmisstankar som åtalet inte längre omfattade. Försvaret har t ex i sin plädering begärt att påföljden ska lindras med hänsyn till att tidigare sexualbrottsmisstankar innebar en negativ uppmärksamhet för den tilltalade. Sedan försvaret ombetts att klargöra det rättsliga stödet för sin begäran har försvaret hänvisat till ”allmänna skadeståndsrättsliga principer”.

Sammantaget har tingsrätten gjort bedömningen att det finns skäl att avvika från timkostnadsnormen i sänkande riktning på grund av försvarets bristande skicklighet i

detta mål. Timersättningen för nedlagt arbete bör bestämmas till två tredjedelar av den normala timersättningen för vardag respektive helg.

Vad gäller den nedlagda arbetstiden konstaterar tingsrätten att mer rutinbetonade åtgärder, som är många till antalet, genomgående är upptagna med 7,5 eller 15 minuter. Den angivna tidsåtgången framstår som beräknad utifrån en schablon och för många av åtgärderna är tidsåtgången svårmotiverad. Det finns även felaktiga uppgifter, såsom posterna för närvaro vid huvudförhandling som inte överensstämmer med förhandlingstiden. Sammantaget har försvarets tidsåtgång bedömts som väl hög, och sätts ned till 75 timmars arbete.

Advokatens yttrande

A har tillbakavisat anmärkningarna och anfört i huvudsak följande.

Hans klient i aktuellt mål var frihetsberövad och misstänkt för en rad brott.

Den första huvudförhandlingsdagen, av tre planerade, ägde rum i juni 2023. Under motförhör med målsäganden ställdes hennes utsaga mot bevisning som han erhållit från sidomaterialet/slasken. När så skedde avbröt ordföranden med motiveringen att denna bevisning skulle getts in till rätten och åberopats. Han motsatte sig ordförandens direktiv och önskade fortsätta sitt motförhör med målsäganden. Då ålades han att åberopa den bevisning han önskade samt gå igenom och ge in den. Efter en stunds genomgång av bevisningen avbröts han och ordföranden påtalade att han fick ge in den skriftligen och att den fortsatta förhandlingen ställdes in.

Bevisuppgiften gavs in dagen därpå och åklagaren yttrade sig över bevisuppgiften någon dag senare och anförde att vidare utredningsåtgärder behövde vidtas utifrån det som framkommit vid huvudförhandlingen. Hans klient försattes samtidigt på fri fot. I september meddelar åklagaren att åtalet läggs ner avseende en rad misstankar. Fortsatt huvudförhandling planerades och genomfördes i mars 2024.

Avseende hans skicklighet anför han i huvudsak följande. Efter att ha granskat det material som åklagaren lagt i sidomaterialet/slasken så påträffades material som motbevisade ett flertal av målsägandens påståenden. Han sammanställde därför för sin egen skull uppgifterna och förberedde för det fall målsäganden inte skulle vara sanningsenlig under förhöret i tingsrätten. Tanken var då att materialet skulle kunna

användas för att vederlägga hennes uppgifter. Under förhandlingen visade det sig att målsäganden inte var sanningsenlig, varför han under motförhöret konfronterade henne med de sammanställda uppgifterna, dvs. från hennes egen sms- och telefontrafik med hans klient.

Under motförhöret blev han avbruten av ordföranden och fick frågan varför det inte getts in tidigare. Han förklarade att materialet endast skulle åberopas för det fall målsäganden inte var sanningsenlig och att förhoppningen var att så ej skulle behöva ske. Ordföranden blev mycket irriterad och menade på att försvararen hade läst förundersökningen och visste vad målsäganden skulle säga samt att det inte var vedertagen ordning. Han uppmanades gå igenom den bevisning han ville åberopa. Han menar att målsäganden är hörd före det att hon fått ta del av förundersökningens innehåll och att det inte går att veta vad målsäganden kommer att säga vid en huvudförhandling efter det att målsäganden tagit del av förundersökningen i sin helhet. Hans uppfattning är att utredningen inte kan läggas till grund för vad en person kommer att säga vid en huvudförhandling. Dessutom är förhørsprotokollen inte ordagranna och missförstånd kan ha uppstått. Hans frågor till målsäganden har inte skett på ett överrumplande sätt.

Eftersom han inte fick fortsätta sitt motförhör med målsäganden och i valda delar förhöra henne mot framtagna bevisning återstod endast att påbörja genomgång av all bevisning han tagit fram med fara för att den annars inte skulle kunna åberopas. Han hade inte planerat att åberopa bevisningen i sin helhet. Efter att förevisning av materialet inletts avbröts han av ordföranden och förelades att inkomma med bevisuppgift. I samband med detta avbröts förhandlingen.

Tingsrätten har i domen anfört att varken motparterna eller rätten hade tillgång till materialet. Han vill understryka att allt material kommer från förundersökningen. Åklagaren får således antas ha kännedom om uppgifterna. Vad avser målsäganden så är även denna företräd av advokat som haft möjlighet att gå igenom allt material, inklusive sidomaterial. Hans uppfattning är att han inte har att ta i beaktande om målsägandebiträdet tillgodogjort sig materialet i förundersökningen eller inte.

Mot bakgrund av ovan har det varit befogat att åberopa den aktuella bevisningen på det sätt som skett. Han har i enlighet med sin klients instruktion och med stöd av den fria bevisprövningen åberopat uppgifterna. Han och hans klient var övertygade om att för

det fall nu aktuell bevisning hade åberopats sakframställningsvis så var risken överhängande att målsäganden hade anpassat sin berättelse därefter. Hans klient hade då löpt en stor risk att på felaktiga grunder dömas för allvarlig brottslighet.

Vad gäller påståendet om att han brustit i sin juridiska stringens anför han i huvudsak följande. Skadeståndsanspråket var tämligen okomplicerat och vad han skulle ha haft för svårigheter går inte att utläsa.

Inför det andra förhandlingstillfället efterhörde han om rättens sammansättning, och fick information om det var samma ordförande men en ny nämnd. Han ansåg därför att det var viktigt att belysa det faktum att hans klient varit frihetsberövad samt att åtalspunkter lagts ner och på vilken grund. Han ansåg att detta var av vikt för bedömningen av målsägandens trovärdighet vad gällde kvarstående åtalspunkter.

Hovrätt X

A överklagade till Hovrätt X och yrkade att han skulle tillerkännas ersättning för arbete i sammanlagt 86 timmar och 15 minuter enligt timkostnadsnormen. Till stöd för yrkandet anförde han i huvudsak följande. När han granskade förundersökningens sidomaterial påträffades kommunikation mellan målsäganden och den tilltalade som motbevisade ett flertal gärningspåståenden. Han sammanställde uppgifterna för det fall målsäganden inte skulle vara sanningsenlig i sitt förhör under huvudförhandlingen. Hon var inte sanningsenlig, och han konfronterade henne med uppgifterna. Det var befogat och påkallat för att tillvarata huvudmannens intresse.

Justitiekanslern motsatte sig ändring av tingsrättens beslut och framhöll särskilt att tingsrättens första förhandlingstillfälle fick ställas in till följd av att A åberopat ett omfattande skriftligt material vid förhandlingen. Materialet borde ha lyfts fram tidigare för att begära komplettering av förundersökningen, eller åberopats som skriftlig bevisning innan huvudförhandlingen påbörjades.

Hovrätten beslutade i oktober 2024 att avslå överklagandet. Som skäl för beslutet angavs bland annat följande. Det stod klart att A före huvudförhandlingen hade kännedom om det aktuella materialet och insåg dess betydelse för skuldfrågan, men ändå valde att vänta med åberopandet tills målsäganden lämnade uppgifter som inte stämde överens med materialet. Detta trots att hon hade lämnat sådana uppgifter

redan under förundersökningen. As sätt att hantera bevisningen ledde till att huvudförhandlingen ställdes in med utökad tidsåtgång och kostnader som följd. Detta utgör sådana omständigheter som motiverar att ersättningen bestäms med avvikande från timkostnadsnormen i sänkande riktning. Timersättningen bör, som tingsrätten kommit fram till, bestämmas till två tredjedelar av timkostnadsnormen. Hovrätten instämmer med tingsrätten även vad gäller skälig nedlagd arbetstid.

Ärendets handläggning

Advokatsamfundets styrelse beslutade vid sammanträdet den 5 september 2024 att ett disciplinärende skulle tas upp mot A. A har beretts tillfälle att slutföra sin talan samt att yttra sig över hovrättens beslut. Han har anfört i huvudsak följande.

Han ansåg inte att sidomaterialet hade omedelbar relevans i saken såvida målsäganden inte lämnade uppgifter som gjorde det nödvändigt att konfrontera henne med materialet. Materialet har därför inte utgjort bevismaterial som skulle åberopats i målet. Han övervägde, efter att ha ställt några av de avgörande konfronterande frågorna, att avbryta förhöret och åberopa materialet. Då hade förhandlingen sannolikt ställts in, och målsäganden skulle då få möjlighet att granska materialet och anpassa sin berättelse. Han gav in en bevisuppgift och nästföljande dag meddelade åklagaren att hon hävt häktningsbeslutet av hans klient. Något senare beslutades även att lägga ner delar av åtalet. Han är övertygad om att hans handlande var nödvändigt för att fullgöra sina skyldigheter som advokat och försvarare.

Nämndens bedömning och beslut

Av utredningen framgår att A i egenskap av offentlig försvarare valt att konfrontera en målsägande vid huvudförhandlingen med material hämtat från förundersökningens sidomaterial. Materialet bestod av digital kommunikation mellan målsäganden och den tilltalade. A har uppgett att han av processtaktiska skäl behövt agera på detta sätt för att förhindra att målsäganden anpassade sin berättelse. A har i väsentlig utsträckning uppnått sitt syfte. Åklagaren har sedan hon tagit del av materialet, som är en del av förundersökningen, begärt att häktningen av den tilltalade skulle hävas. Vidare har åklagaren lagt ned åtalet avseende flera allvarliga åtalspunkter med mycket högt

straffvärde. Nämnden konstaterar att A har agerat utifrån sin klients bästa. Det har inte funnits något hinder för honom att agera på sätt han gjort. (Jfr D-2019/2507). A har således inte brutit mot god advokatsed. A borde dock, med hänsyn till omfattningen av det material han övervägt åberopa, ha varit förberedd på att presentera materialet på ett bättre och mer strukturerat sätt än vad som skett. Utöver detta uttalande föranleder anmälan ingen åtgärd.